بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2025/HC-B12/38
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް: އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲ، އަސްރަފީގެ / ތ. ވޭމަންޑޫ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާގުޅޭ ނިންމުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީސް:

ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޙަމީދު މޫސާ

ފަނޑިޔާރު ހުސައިނާ މުޙައްމަދު

ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީ

ނިމުނު ތާރީޚް: 03 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1447
23 ނޮވެންބަރު 2025

ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 04 ޖުމާދަލްއޫލާ 1447 / 09 ނޮވެމްބަރު 2025

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** N11C/SHN(20/N11C/2023)2025/02
- **ނިންމި ކޯޓު:** ކޮޅުމަޑުލު ވޭމަންޑޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 23 އޮކްޓޫބަރު 2025
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 19 އޯގަސްޓު 2025

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޖްރޯސިވިއުޒަރ ޖެހިރަތްތުގެ އާލީސް

އިސްތިއުނާފުގެ ރައްދުވި ފަރާތް

ޢަބްދުލްވައްހާބު ޢަބްދުﷲ، ހަސްރަތީގެ / ތ. ވޭމަންޑޫ

ބާވަތް - ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން - ދައުލަތުގެ ހައްޤެއް ނުވާ ހައްޤެއްގެ މައްސަލަ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު، އޮބްރީ ހިނގުން، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt·gov·mv ވެބްސައިޓް: www·highcourt·gov·mv

ފަސީޙާރު އަބްދުﷲ ޖަމީލް މޫސާގެ ރައްދު

މައްސަލައިގެ ތަޢާރަފު

1. މިއީ ކޮޅުމަޑުލު ވޭމަންޑޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓް (މިގެ ފަހުން "ތ. ވޭމަންޑޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓް" ނުވަތަ "ދަށު ކޯޓު") ގެ ނަންބަރު N11C/SHN(20/N11C/2023)2025/02 "ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމް ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާގުޅޭ ނިންމި ނިންމުން" (މިގެ ފަހުން "ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުން") ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ (މިގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" ނުވަތަ "ދައުލަތް") ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލާފައިވާ ދަޢުވާއެކެވެ.

2. މި ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވަނީ ތ. ވޭމަންޑޫ، އަސްރަފީގެ، އަބްދުލްޖަލީލް އަބްދުﷲ (ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A249395) މިގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް" ނުވަތަ "އަބްދުލްޖަލީލް އަބްދުﷲ") ގެ މައްޗަށެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްފަހަތް

3. އަބްދުލްޖަލީލް އަބްދުﷲ ގެ މައްޗަށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހިންގާ ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު)[1] ގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ބަލާއިރު، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ކުޑަކުއްޖަކާ އިތުބާރުކުރަންޖެހޭ މަޤާމެއްގައި ހުރި މީހަކު،

[1] - މިގެ ފަހުން "ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހިންގާ ޚާއްޞަ އުޞޫލުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބަލާނީކަމުގައި

އެ ކުޑަކުއްޖާއާކު ޖިންސީ އަމަލެއް ހިންގުމުގެ ދައުވާ، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ލ. ފޮނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި އުފުލާފައިވެއެވެ.[2]

4. މި ދައުވާ ބަލަމުން ގެންދަނީ، ލ. ފޮނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 20/N11C/2023 ފައިސަލާއިންނެވެ. އެ ފައިސަލާގެ އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި ދެފަރާތުން ހެކި ހާމަކުރިއިރު، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ޝަފަހީ ހެކިންގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން 02 (ދޭއް) ކުޑަކުއްޖެއް، ދިފާޢީ ހެކިންގެ ގޮތުގައި އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲ ގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާ ގެނެސް، 2025 ފެބުރުއަރީ 23 ވަނަ ދުވަހު، ލ. ފޮނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

5. އެ ހުށަހެޅުމަކީ، އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲ ގެ ދިފާޢުގައި ހުށަހެޅި ހެކި ނަންބަރު 7 އާއި، ހެކި ނަންބަރު 8 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަފަހީ ހެކިންނަކީ ޝަރީޢަތަށް ގޮތުން ހެކިކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)[3] ގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމެކެވެ.

6. އެ ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

"ދުންފަތާ، އިސްލާމީ ކަންކަން އެކުލެވޭ މަތިން ހުޅުދުން، ލ. ފޮނަދޫ، އަސްރަފީގެ، އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ކުރާ ކުޑަކުއްޖަކު އިބްތިދާއީކުރަންޖެހޭ މަގުފުރައްސާރައިގައި ހުރި މީހަކު، އެ ކުޑަކުއްޖާއާކު ޖިންސީ އަމަލެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާއާ ގުޅިގެން، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް ބަލައި

[2] ލ. ފޮނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދައުވާ ފޯމު

[3] - މިގޮތުން "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައި،

ނުގެނުމަށް ނިންމައި، ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 (ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު) ގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މި މައްސަލައާ މުއްދައީ ގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭން މައްސަލައެއްކަމުގައި ނިންމީމެވެ."

7. މި އިސްތިއުނާފީ ޝަކުވާއަކީ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުމުން ބެލުނު ޝަކުވާއެކެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ހުކުމުގެ ޚުލާޞާ

8. ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު N11C/SHN(20/N11C/2023)2025/02 (19 އޮކްޓޫބަރު 2025) "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުކުމާ ހުކުމްކޮށްދިނު ނިންމި ނިންމުން" އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ އަންނަނިވި ނުކުތާއެވެ. އެއީ؛

8.1. ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 19/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނު)[4] ގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 11/2022 (ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނު)[5] ގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި، 2 ވަނަ ނަންބަރާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ ރޫޙާ ޚިލާފު، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާއާއި، 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާއި،

4 - މިގޮތުން "ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައި،

5 - މިގޮތުން "ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައި،

ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު)[6] ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމަށްބުނެ ހުށަހަޅައި ނުކުތުމެވެ.

8.2. މި ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީއާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކުޑަކުދިންނަކީ ޚާއްޞަ ރައްކާތެރިކަމެއް ލިބިދީފައިވާ ބަޔަކަށްވާއިރު، އަދި ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން ޝަރުޢީ ކޯޓުތައް ހިމެނޭގޮތުން ކޯޓުތަކުން އިދާރާތަކުންވެސް ކުޑަކުއްޖާގެ ގުޅޭކަންކަން ނިންމުމުގައި އެންމެ އިސްކަންދޭންވާނީ ކުއްޖާގެ މަޞްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރުމަށްކަމަށް ވިދާޅުވެ، ދަރު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގެ ސަބަބުން ކުއްޖާގެ މަޞްލަޙަތަށް އުނިކަން އަންނާނެކަމަށެވެ.

8.3. ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައި އޮންނަ މައްސަލައެއްގައި ހުކުމްގެ ގޮތުގައި އުމުރުން 18 އަހަރު ނުފުރޭ ކުޑަކުއްޖެއްގެ ހިޔަބަސް ނަގަންޖެހިއްޖެނަމަ، އެކަން ކުރަންވާނީ އެ ކުއްޖާގެ ހިޔަބަސް ނެގުމަށް ކަންބޮޑުވުން މުހިންމުކަމަށް ވާނަމަކަމަށް ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 "ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޢާއްމު އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު"[7] ގެ 127 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ.

8.4. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/05 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އިލްހާމް އަބްދުއްރަޙްމާން) ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 26 ވަނަ

[6] - މިފަހުން "ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައި،

[7] - މިފަހުން "ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޢާއްމު އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު" ކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައި،

ނުކުތާގައި، ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ހާއްސަ އުސޫލުތަކަށް ޢަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގެ (ކ) ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މަޤްޞަދުތަކަށް ވިސްނާނަމަ، މިބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ކުޑަކުދިންގެ ހެކިބަސް ނެގުމަށް ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުކުރުމަކީ ވަރަށް އިސްތިސްނާ މަދު ހާލަތެއްގައި އެ ނޫންގޮތެއް ނެތިގެން ކުރުމަށް އޮންނަ ކަމެއްކަން ދޫރަވާކަމަށް ޤަރާރުކޮށްފައިވާއިރު، ކުދިންގެ ޙަޔާތަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކުޑަކުދިންތަކުގެ ހެކިބަސް ދެފަހަރަށް ނަގަންޖެހޭގޮތަށް ދަށު ކޯޓުން ނިންމުމަކީ ކުޑަކުދިންގެ މަޞްލަޙަތަށް ގެއްލުންބޮޑު ކަމެއްކަމުގައި ނޫނީ ނުވާނެކަމަށެވެ.

8.5 ހެކިބަސް ބަލައިގަތުމުގެ އާންމު އުޞޫލަކީ، ދަޢުވާގެ ހެކިންގެ ގޮތުގައި ތަޙްޤީޤު މަރުޙަލާގައި ބަޔާންދީފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ބަޔާން ސާބިތުވާކަމެއް، އެ ނޫންގޮތަކަށް ހަމަ އެ ހެކިންގެ ފަރާތުން ސާބިތުކުރުވާކަމަށް އެ ހެކިން ދިފާޢީ ހެކިންގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅަންވާނެކަމުގެ އުސޫލުކަމާއި، ދިފާޢީ ހެކިންގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވަނީ ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބުތަކާ އިދިކޮޅު ކަންތައްތަކާއި ސާބިތުކުރުމަށް ކަމަށްވާތީ، އަބްދުލްވަހާބް އަބްދުﷲ އަލީ، މި ހެކިން ކުށުގެރުކުން ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން މި ހެއްކާ ސުވާލުކުރުން، ހެއްކަށް ރައްދު ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނާނެކަމަށެވެ.

8.6 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/HC-A/01 (އަބްދުލްރަޝީދު މޫސާ ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް) ޤަޟިއްޔާގައި "ކުށްކުރިކަމުގެ ދަލީލާ އުފުލިފައިވާ މިނާ ނުވަތަ މުއްތަހަމުގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ ހެއްކަކަށް، އެ މިނާގެ މައްޗަށް ކުރުވިފައިވާ ތުހުމަތު ނަފީކުރެވޭފަދަ ނުވަތަ އެމީހާގެ މައްޗަށް ކުރިމަތިވާ ތުހުމަތު

ސާބިތުވުމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކާމެދު އެކަށީގެންވާ ވަރުގެ ޝައްކުތަކެއް އުފެދުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތް ހެކި ނުވަތަ ހެކިތަކަކަށް ވާންޖެހޭކަމަށް" ކަނޑައަޅާފައިވާއިރު، ދައުލަތުން ހެކި ހުށަހެޅި ސަބަބު ސީދާ ނަތީޖާގޮތަށް ދިޔައީ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަ އެ ހެކި ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެ ޤަޟިއްޔާގައި އެ ބަޔާންކުރާ އުޞޫލާ ޚިލާފަށްކަމަށެވެ.

8.7 ވަކިކަމެއް އޮތީ ދައުލަތުގެ ހެކިން ބުނާ ގޮތަށް ނޫންކަމުގައިވާނަމަ، އެކަމާ ސުވާލުކުރަންޖެހޭނީ ކްރޮސް އެގްޒަމިނޭޝަނުގައި ކަމަށާއި، ހެކިން ތަޖުރިބާކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް ހެކިން ކިޔައިދީ، އެ ބަޔާންތަކުގައި އެ މުޅިން ސާފުކޮށް [illegible] ނިސްބަތުން ޖާގަފަހިވާއިރު، ތަފްޞީލުކުރަން ބަޔާންތަކާ ސާބިތުވެފައިވާ ޚިލާފަށް ކަންކަން ސާބިތުކުރަން ޢަބްދުލްވައްހާބު ޢަބްދުﷲ ގެ ފަރާތުން މި ހެކިން ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބަކީ ބަލައި ގަންވާން ސަބަބެއް ނޫންކަމަށެވެ.

8.8 ޢަބްދުލްވައްހާބު ޢަބްދުﷲ ގެ ފަރާތުން މި ހެކިން ދިފާޢީ ހެކިންގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވުމުން، ދިފާޢީ ހެކިންގެ ގޮތުގައި މި ހެކިންގެ ހެކިބަސް ނަގާނީ، ދައުލަތުން ޙާޞިލުކުރާ އެންމެހައި ހެކިންގެ ހެކިބަސް ނަގައި ނިމުމުންކަމަށާއި، މި ހެކިން ދިފާޢީ ހެކިންގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަތުމުން މި ހެކިންގެ ހެކިބަސް ދުވަހަކަށް ނަގަންޖެހޭނުންކަމުގައި، މިއީ ޝަރީޢަތުގެ ވަގުތު ބޭކާރުވެ، ހެކިންގެ ދުރާގައި ހިފުން އަނިޔާލިބުން ކުއްޖާ ބި- [illegible] ހުރަސްއެޅިގަތުން ފުރުޞަތަކަށް ނުދީ ނިންމާފައިވާކަމަށެވެ.

8.9 ވީމާ، ދައުލަތުގެ ދު ހިޔާން ދިފާޢީ ގޮތުގައި ބަލައިގަތުމަށް ނިންމި ނިންމުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާއާއި، 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް ތަބާވާންޖެހޭކަމަށް އެއް އުސޫލާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

9. ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު N11C/SHN(20/N11C/2023)2025/02 (19 އޮކްޓޫބަރު 2025) "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާގުޅޭ ނިންމި ނިންމުން" އިން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ ޢުމުރާ ޚިލާފު، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާއާއި، 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމާއި، އެ ނިންމުން ބާޠިލްކޮށްދިނުމާއި، ދައުލަތުގެ ހިޔާންގެ ގޮތުގައި ތަރުބިއްޔަތު މަދްރަސާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ބަދަލުން ސާބިތުވާ ކަމެއް، އެ ދޫނު ގޮތަކަށް ހަމަ އެ ހިޔާންގެ ފަރާތުން ސާބިތުކުރެވޭނެކަމަށް އެ ހިޔާން ދިފާޢީ ހިޔާންގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަތުމަށް، ހެކިބަސް ޤާނޫނުގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި 2 ވަނަ ނަންބަރާއި، އަދި އެ ޤާނޫނުގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ ޢުމުރާ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ވާހަކަ

10. އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲ ގެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާސާއަކީ، ދިފާއުވުމަށް ހުރި ހުށަހެޅުމަކީ އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲއަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދޭ ޙައްޤެއް ކަމަށާއި، ދިފާއުވުމަށް ތައްޔާރީ ކުރަންޖެހޭ ސުވާލުތަކާއި ކުރުމުގައި ދައުލަތުން ހުރި ހުށަހަޅާފައިވާ ދާއިރާއިން ބޭރުވާކަމަށްބުނެ ދައުލަތުން އިޢުތިރާޟުކުރުމުން ހެކިންގެ ބަޔާން ސާފުކުރަން ބޭނުންވާ ކަންކަން ސާފުކުރުމަށް ހުރަސްއެޅިގެންދާކަމަށާއި، އެހެންކަމުން ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ބަޔާން ސާބިތުކުރުމަށް އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲ ގެ ފަރާތުން ބޭނުންވާ ކަންތައް ސާބިތުކުރުމަށް ހަމަ އެ ހެކިން ދިފާޢީ ހެކިންގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުމަކީ އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲ އަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤެއްކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް

11. އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲ ގެ ފަރާތުން އެދުނީ، ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭނެ ތަނެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދީ، އެ ނިންމުން ދަމަހައްޓައިދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

12. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން އުފުއްދާ އާއްމު ޖަދަލީ ދައުލަތުގެ ހެކިންގެ ގޮތުގައި ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި ބަޔާންދީފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ބަޔާން ސާބިތުވާ ކަމެއް، އެ ނޫން ގޮތަކަށް ހަމަ އެ ހެކިންގެ ފަރާތުން ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި އެ ހެކިން ދިފާޢީ ހެކިންގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނެކަމަށް ބުނެ އުފުއްދާ ޖަދަލެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން އުފުއްދާ ޚާއްޞަ ޖަދަލީ،

އަނިޔާވިބުނު ކުއްޖާ ދައުލަތުން ހުށަހެޅުމުގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާނަމަ، ދިފާޢީ ހުށަހެޅުމުގެ ގޮތުގައި އެ ކުއްޖާ ހުށަހެޅުމުން، އެ ކުއްޖާގެ ހެކިބަސް ނެގުމާ، ދައުލަތުން ބާޠިލުކުރާ އުސޫލަކީ ހެކިންގެ ހެކިބަސް ނަގައި ނިމުމުންކަމަށްވީހިނދު، ދިފާޢީ ހުށަހެޅުމުގެ ގޮތުގައި އެ ކުއްޖާގެ ހެކިބަސް ދެފަހަރަށް ނަގަންޖެހޭގޮތްވުމަކީ އެ ކުއްޖާ ރި-ވިކްޓިމައިޒްވުމަށް މަގުފަހިވާނެ ކަމެއްކަމުގައިވާތީ، އެއީ ކުއްޖާގެ މަސްލަހަތަށް އުނިކަން އަންނާނެކަމެއްކަމަށް ބުނެ އުފައްދާ ޖަދަލެކެވެ.

<u>އިސްތިއުނާފު ޙައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިން ބަލައިގަތުމުން ދަތު ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ބަހަނަގޮތް</u>

13. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ޝަރީޢަތް ފެށުމުގެ ކުރިން ވަކި ހުށަހަޅާ ޝަރީޢަތަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ ހެކިތައް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅިދާނެކަމަށެވެ. މިއީ ޝަރީޢަތް ފެށުމުގެ ކުރިއަށް ހެކި ބަލައިގަތުމާގުޅޭ (admissibility of evidence) މަސްއަލާ ގުޅޭ މާއްދާއެވެ.

14. ހެކި ބަލައިގަތުމުގެ މަސްއަލައިގައި ވަކި ހެކިބަހަކީ ޝަރީޢަތުގެ މަޤްޞަދާގައި ބޭނުންކުރުމަށް ކޯޓުން ބަލައިގަންނާނީ ހެކިބަހެއްތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ ކަނޑައެޅުމަށް ބޭނުންކުރާ އުސޫލަކީ ތަޖުރިބާކުރުމެވެ. މަސްއޫލުކަމެވެ. ހެކި ބަލައިގަތުމުގެ މަސްއޫލުގައި ހިމެނޭ ޢަމަލީ އުސޫލަކީ ޝަރީޢަތަށް ބަލައިގަންނާނީ ހުށަހެޅޭ ގުޅުން އޮތް (Relevant) ހުށަހެޅުންތަކަށްވުމެވެ.

15. މައްސަލައިގައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މައިގަނޑު ވާޤިޢާއަށް ބާރުދިނުމާ ނުވަތަ ނަފީކުރާ ކަންތައް ވާޤިޢާއަކީވެސް ގުޅުންހުރި ވާޤިޢާއެކެވެ.[8]

[8] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/47 (މުޙައްމަދު ސަލީމް ވ. މޫސާ ޙުސައިން އަލީ އިބްރާހީމް 4 ފެބްރުއަރީ) ޤަޟިއްޔާގެ 25 ވަނަ ނުކުތާ

16. ހުއްޖަތުގެ ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ގުޅުން ހުރުމަކީ މައްސަލައެއްގައި ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ވާޤިޢާއަކާއި، އެ ވާޤިޢާއެއް ސާބިތުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހުއްޖަ ދެމެދު އޮންނަ ޤާނޫނީ އަދި މަންޠިޤީ ގުޅުމެވެ. ވަކި ވާޤިޢާއަކާއި އަދި ވަކި ހުއްޖަކާމެދު ގުޅުންހުރިކަމަށް ބެލެވޭނީ، ޤާނޫނީގޮތުން ގުޅުން ހުރި ހުއްޖަތް، މާއްދީގޮތުން ގުޅުންހުރުމުގެ ސަބަބުން، އެ ހުއްޖަތް ކޯޓަށް ބަލައިގަނެވޭނީ ކަމަށްވާނަމަ، ޝަރީޢަތުގައި އޮތް މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ވާޤިޢާއެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް އެހީތެރިވާނެ ކަމަށްވާނަމައެވެ.[9] މިއީ ހުއްޖަތުގެ ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާއާއި 114 ވަނަ މާއްދާގައި ގުޅުންހުރި ކަމަށް ބެލެވޭ އަސާސެވެ.

17. އެ ހުއްޖަތަކީ ގުޅުންހުރި ހުއްޖަތެއްގެ އަސާސް ފުރިހަމަވާ ހުއްޖަތެއްނަމަ، އެ ހުރި ބަލައިގަތުމަކީ ޢާއްމު ހަމައެވެ. އަދި އަންނަނިވި ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވާނަމަ، އެ ހުއްޖަތް ކޯޓަށް ބަލައިގަނެވޭނެއެވެ.

(ހ) އެ ހުރި ޤަބޫލުކޮށް ހުށަހަޅާފައިވުން،

(ށ) އެ ހުއްޖަތަކީ ގުޅުންހުރި ހުއްޖަތަކަށްވުން (ހުއްޖަތަކީ، ކޯޓުން ގޮތެއް ނިންމަންޖެހިފައިވާ މައިގަނޑު ވާޤިޢާ ނުވަތަ ދަޢުވާ ސާބިތުވުމަށް ނުވަތަ ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށްގެ ބުރަދަނެއް ގެނެސްދޭ ހުއްޖަތަކަށްވުން)،

[9] ހުއްޖަތުގެ ޤާނޫނުގެ 114 ވަނަ މާއްދާ

(ނ) އެ ހުރި ޤާނޫނީ ހިސާބުން ފާސްވުން (މާނައަކީ އެ ހެއްކަކީ ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނުން ހުއްދަކުރާ ހެއްކަކަށްވުން)[10]

18. ހެއްކާބެހޭ ޤާނޫނުގައި އެހެންގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ، ގުޅުންހުރި ހެއްކަކީ ކޯޓަށް ބަލައިގަންނާނެ ހެއްކެއްކަން އެ ޤާނޫނުގެ 116 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން އެނގެން އޮވެއެވެ. މާނައަކީ އެ ހެއްކަކީ admissible (ބަލައިގަންނާ) ހެއްކެކެވެ.

19. ނުގަވައިދުން ހެއްކެއް ބަލައިގަންނަވާކަމަށް ބުނެ ނުވަތަ ނުގަވައިދުން ހެއްކެއް އެއްކިބާކޮށްދެއްވާކަމަށް ބުނެ އިސްތިއުނާފުކުރާ ބަޔާނުގައި، އެ މައްސަލަ ކާމިޔާބުކުރުމަށްޓަކައި، ނުގަވައިދުން ހެއްކެއް ބަލައިގަންނަވާކަމަށް ނުވަތަ ނުގަވައިދުން ހެއްކެއް އެއްކިބާކޮށްދެއްވާކަމަށް ބުނުމުގެ އިތުރުން، އެ ކަމުގެ ސަބަބުން އެ މައްސަލައިގައި ޢަދުލުއިންސާފު އެއްކޮށް ގެއްލިފައިވާކަން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދައްކައިދޭންޖެހޭނެއެވެ.[11]

20. ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރީގެ މަރުޙަލާގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅިގެންދަނީ ހެއްކެއް ބަލައިގަތުމާ ގުޅިގެންނެވެ. ހެއްކެއް ސުޕްރީމްކޯޓަށް ބަލައިގަތުމަކީ އެ ހެއްކެއްގެ ސައްޙަކަން ކަނޑައެޅުމެއްނޫނެވެ. ވަކި ހެއްކެއް އެއީ ސުޕްރީމްކޯޓަށް ފޮނުވިފައިވާ ހެއްކެއް ކަމަށް ކަނޑައެޅުމުގެ ނަތީޖާއަކީ އެ ހެއްކެއް އެއީ އޮބްޖެކްޝަން ސަބަބަ ހެއްކަށް ވެވުނު ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން އެ ހެއްކަކާ ގުޅޭ ބަހުސްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހަނިވެގެނެއް ނުދާނެއެވެ. އެހެނީ ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރިން މުރާޖަޢާކުރެވޭނީ މައްސޫލީ ގޮތުން ބަލުމަކާނުލައި އޮތް ގޮތް ނިންމަވަންޖެހޭ ކަންކަމުގެތެރޭގައެވެ. މިއީ

---

10 - ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އަބްދުﷲ ހާމިދުން އަބްދުލްޤާދިރުއްދީން އަދި އަޙްމަދު ކުރިން ދިފާޢު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް 20 SC [2023] ފަސިއްލާ ނިމުނުގޮތުގެ 23 ވަނަ ޕެރެގްރާފް

11 - އެބައިގެ 27 ވަނަ ޕެރެގްރާފް

ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ މަރުޙަލާގައި ޤަބޫލުކުރެވޭ ހެއްކެއްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **އިސްމާޢީލް އިކްރާމް މުޙައްމަދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް**[12] މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޞޫލެވެ.

21. ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުއްވުމުގެ ތެރޭގައި އެ މަރުޙަލާގައި ހުރި ބަލައިގަތުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅާއިރު، ނަޒަރިއްޔާތު ބުރުހާނުގެ މިންވަރާ ގުޅޭ ގޮތުން **އިސްމާޢީލް އިކްރާމް މުޙައްމަދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް**[13] ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކުރަނީ ޝަރީޢަތް ފުރުމުގެ ކުރިން ވަކި ހުއްޖަތަކީ ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރެވޭން ހެއްކެއް ވަކި ކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަކަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން ނިންމާ ނިންމުމަކީ ޕްރައިމާ ފޭސީ (prima facie) ނިންމުމެއްކަމަށާއި، އެ މަރުޙަލާގައި ދައުލަތުން ބަލާ ފަސޭހައިން ކަނޑައަޅާނީ ވަކި ހެއްކެއް އެއީ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅައި އެއާމެދު ބަހުސް ކުރެވިދާނެ ހެއްކެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަމާމެދުގައިކަމަށެވެ. ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ނަމީ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ނިންމާ ނިންމުންތަކުގެ ތެރޭގައި، ދެ ފަރާތުގެ ދެފުށް ގާނޫނީ ގޮތުން ހިއްސާކުރެވޭގޮތަށް ކަންކުރުމުގައި ގޮތެއް ނިންމިދާނެކަމުގައި ނުވާނެކަމަށެވެ.[14]

22. ދަފާޢުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، ދަފާޢުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތީ، ހުކުމްގެ ހުކުމަށް ނުވާ ދެ އިޖުރާއަތް ދެ ސުވާލެއް ނޫނެވެ. ދަފާޢުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތީ، ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ މަރުޙަލާއެއްގައި ހުށަހެޅި ބަލައިގަތުމާ ގުޅޭ ސުވާލެކެވެ.

---

[12] - ނަންބަރު 2022/SC-A/75 ޤަޟިއްޔާ

[13] އެބަ

[14] އެބަ ގެ 42 ވަނަ ޕެރެގްރާފް

23.ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހެކިންތަކެއް، ދިފާޢީ ހެކިންތަކުގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅުމުން، ދަށު ކޯޓުން އެ ހެކިން ބަލައިގަތުން މަނާކުރާ ޝަރީޢަ އުޞޫލެއް ޤާނޫނީ ނަޞްޞަކާ ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފުގައި ހަވާލާދީފައެއް ނުވެއެވެ.

24.އަދި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހެކިންތަކެއް، ދިފާޢީ ހެކިންތަކުގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅުމުން ދަށު ކޯޓުން އެ ހެކިން ބަލައިގަތުމުގެ ސަބަބުން އަދުލުއިންސާފު އެއްކޮށް ގެއްލިފައިވާކަމަށް ދައުލަތުގެ ވަކާލާތުކޮށް އަހުރެންނަށް އިޢުތިރާޒެއް ނުކުރެވުނެވެ.

25. މީގެ އިތުރުން، ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާއާއި، ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ޙިމާޔަތްކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމުގައި މި އިސްތިއުނާފުގައި ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ. މި ނުކުތާގައި ދައުލަތުން ދެކޭނީ، ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ އެ ނިންމުމުގެ ސަބަބުން ކުއްޖާގެ މަޞްލަޙަތަށް އުނިކަން އަންނަން ނިންމުމެއް ކަމަށެވެ.

26. މިކަން ދަށު ކޯޓުގައި ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްދެއްވިތީ ބަލާއިރު، މި ޤާނޫނުން ދައުލަތުން މި ބަހުސް ދަށު ކޯޓުގައި ގެނެސްދެއްވާ ތަނެއް ނުފެންނައެވެ. ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅި "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކަށް ހުށަހަޅާ ރައްދު"ގައި ހަމައެކަނި ފާހަގަކޮށްދެއްވާފައި، ދި ފަރާތުން ހެކިން ކޯޓަށް ހުށަހަޅައި، ދިފާޢީ ހެކީގެ ތެރޭގައި ހެކިބަސް ނެގުމުގެ ބައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ޝަރީޢަތުގެ ވަގުތު ބޭކާރުވެ، މައްސަލައިގައި އަނިޔާ ލިބުނު ކުއްޖާ ރީ-ވިކްޓިމައިޒްވުމަށް ހުށަހެޅިގެންދާނެ ފުރުޞަތުވާކަން ގެނުވާ ނުވާނެކަމަށެވެ. މި އިސްތިއުނާފުގައި ދައުލަތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާއާއި، ކުޑަކުދިންގެ

ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއާ ޙަވާލާދީ ކުޑަކުދިންގެ މަސްލަހަތާ ގުޅުވައިގެން އުފައްދާފައިވާ ބަރޯސާވީ މި ޤާނޫނުން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހަޅައި ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވާ ބަރޯސާވާކަން ނުވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު[15]ގެ 43 ވަނަ މާއްދާއާއި 45 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން، ދައުލަތުން ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހަޅާފައިނުވާ ބަރޯސާވާކަމުގެ މިކޯޓުން ގޮތްކަނޑައަޅަންޖެހޭކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ.

27. ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ، އާއިލާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 111 ވަނަ މާއްދާއާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދުވާ ހިޔާލު ނިސްބަތުން ކަމުގައި ދަރިކަލުން ބަޔާންވެފައިވާ، މި މާއްދާތަކަށް، ވަކި ބާވަތަކަށް[16] ނިސްބަތްވާ މާއްދާތަކުން ކަމުގައިވުމާއި، އެގޮތަށް ބާވަތެއް މި ހިނދު ގުޅުވެރިވެފައިވާއިރު، އަދި އެގޮތަށް ބާވަތެއް ގުޅުވުމުގެ އެއްވެސް ފުރުޞަތެއް މި ހިނދު ނުހުރިކަން، އެ މާއްދާތަކަށް މި ވަކިކަން ތަޢާރުޟުވާކަން ބަލައި، ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

28. އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲ ގެ ވަކީލުން ދަށު ކޯޓުން "ޖިއުމުން ޝަރުޢީ ހުކި ހުރަހަޅާ ކޮޅު"ގައި ހުށަހެޅި ހަވާލާދީ 7 އަދި 8 ޝަރީޢަތަށް ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ ވައްކަން، އިސްމާޢީލް އިފްރާދު މުޙައްމަދު ވ. **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް**[17] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުގެ އަލީގައި ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲ ގެ ވަކީލުން އެ ދެ ބަޔާން ބާޠިލުކުރުމަށްއެދި ސަބަބުތަކަކީ ދައުލަތުން އެދިފައިން ހުށަހަޅާފައިވާ ދާއިރާއި ތަފާތު

[15] - ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010
[16] - ކްރޮސް-އެގްޒަމިނޭޝަން މަރުޙަލާގައި ހިއްސާވާ
[17] - ނަންބަރު 2022/SC-A/75 ޤަޟިއްޔާ

ދާއިރާއަކުން ސުވާލުކޮށް ވާޟިޙާ ކަށަވަރުކުރުމުގެ ބޭނުންވާކަމަށް މިހިނދަން ބެލެވެއެވެ. އެހެންކަމުން، އެ ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އަބްދުލްވައްހާބު އަބްދުﷲ ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހެކިތައް ބަލައިގަތުމަށް ދަށު ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް

29. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަން އެފަދައިން ހުރުމުން، ދައުލަތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުން ބާޠިލުކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި މި މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިނާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު

30. ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޢަފީފް މޫސާގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީގެ ރައުޔު

31. ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ޢަފީފް މޫސާގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެހެން ހުރުމުން، ކޮޅުމަޑުލު ވޭމަންޑޫ މަޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު N11C/SHN(20/N11C/2023)2025/02 "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން" ބާޠިލުކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ޙުކުމްކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުالله ޙަމީދު މޫސާ
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ދީބާނާ ރަފީޢު